

tartott a budapesti *Dr. Dzsotjänné Krajcsir Piroska* armenológus *Az örmény kolóniák (gaghut) kialakulásának főbb jellemzői* címmel, *dr. Pál Emese* művészettörténész a szamosújvári Salamon templom művészeti értékeiről, Oláh Dénes főesperes bemutatja Pál Emese Örmény katolikus templomi berendezések Erdélyben című könyvét, *Puskás Attila Barna* egyesületi elnök pedig *Az EMÖSZ logó története a teológiától az ábrázolás-művészetig* című előadásával lépett a népes közönség elé. A kistermi programot a szamosújvári örmény táncegyüttes marosvásárhelyi premierje zárta.

Látogatás a kriptában

Délután 1 órától *dr. Orbán János* a Vármúzeumban a „*Szemébe írt történelem. Csiki Márton háza és a régi örmény hétköznapiak*” című kiállításon kalauzolta az érdeklődőket. És ugyancsak az első napon, szombaton este 6 órától a Keresztelő Szent János plébániatemplomban örmény-katolikus szentmisét mutatott be Gál Hunor gyergyószentmiklósi örmény plébános, majd ezt követően

Szász Ávéd Rózsa bemutatta a templom alatt rejlő kriptá történetét vázoló négy nyelvű (magyar, román, angol és örmény nyelvű) információs táblát, és az ehhez kapcsolódó kiadványt. A templom kriptájában tett látogatáson sokan vettek részt,

ugyanis kevés vásárhelyinek adatik meg, és csak igen ritkán, hogy a város e részét láthassa. Az egykori polgárok, a templom építését támogató tehetősebb vásárhelyiek nyughelyei önkéntelenül is tiszteletet ébresztenek a látogatóban, valamennyiükön elhatalmasodik az érzés, hogy itt egy titokzatos, de valós 18-19 századi városi élet elevenedik meg.

Üvegfestés, kiállítás

Vasárnap 11 órakor a Bolyai téri unitárius templom tanácstermében a gyermekeket üvegfestésre várta a budapesti *Martaian Ermone Zabel* művésznő. Ezt követően megnyílt *Martaian Ermone Zabel, Lili Adam Seyranyan, Dobribán Annamária* és *Demeter Irén* üvegfestészeti, örmény-magyar kerámia- és kézműipari kiállítása.

A dús és érdekes program betekintést engedett a város egy meghatározó

rétegének, a magyar-örménységnek az életébe, az általa teremtett értékekbe, hiszen az, hogy ez a város ma olyan, amilyen, nem kis mértékben az itt élő, az elmúlt századokban még meglehetősen nagyszámú magyar-örménynek is köszönhető.

Vízválasztó

Puskás Attila, a Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület (MÖMKE) és az Erdélyi Magyar-Örmények Szövetsége (EMÖSZ) elnöke, igen jelentősnek, vízválasztónak tartja a múlt hét végi rendezvényt. És erre alapos oka van. „A Marosvásárhelyi Örmény Magyar Kulturális Egyesület életében az *V. Örmény Kultúra Napjai* azért vízválasztó, mert a történelmi múlt felidezésén túl látjuk a jövő reménycsillagát – látunk magunk között fiatalokat, gyermekeket. Örömmel tudatjuk, hogy most már van ifjúsági csoportunk, lesznek kézműves foglalkozások, nyelvtanulás, és tánc, amelyek

nyitottak lesznek minden érdeklődő előtt. Vannak gyermekeink, akik üvegfestést tanulnak. Most már biztosan érezhetjük – van jövőnk” – mondta a MÖMKE elnöke. A mai világ leértékeli a múltat, mert nem látja maga előtt a jövőt. Azért él a mának, mert nincs jövőképe. És Európa azért van értékválságban és hoz rossz döntéseket, mert előregedett a társadalma, magyarán nincs, vagy kevés a gyermek. Nincs akinek elmesélni, átadni a meséket, a történeteket, a múltat. Elmondta még, hogy az örményekről azt mondják, hogy betelepedésük idején egyetlen írástudatlan sem volt közöttük. Őseik valószínűleg megszívlelték a mondást, még ott, az ősi, ezertornyú fővárosban, Aniban, amikor azt mondhatták nekik, hogy „fiam tanulj, mert messzi jutsz”. Valóban messzi jutottak, csak ezért 3000 kilométert kellett vándorolniuk. „A sok vándorlás alatt sok értéket megőriztek, mást elfelejtettek, kultúrájuk, érzésviláguk gyarapodott. Ezt szeretnénk volna most Marosvásárhelyen kicsiben be- és megmutatni” – egészítette ki az elnök.

Dr. Csiga Sándor Zoltán Magyarország csíkszeredai vezető konzulja

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tisztelt örmény közösség!

Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa nevében köszönöm a megtisztelő lehetőséget, hogy ezen alkalmából én is köszönhetem Önöket. Először is engedjék meg, hogy átadjam Önöknek *dr. Zsigmond Barna Pál* főkonzul úr üdvözlését és jókívánásait.

Tudom, az itt jelenlévők nálam sokkal többet tudnak arról, hogy milyen fontos nekünk, a magyarságnak az örmények jelenléte. A városiasodás, a kultúra, a gazdaság fontos kövása volt ez a számát tekintve kis népcsoport. Mi, magyarok hálával tartozunk ezért, mint ahogy az örmények is hálásak voltak, amiért idegenbe szakadva ugyan, de itt Erdélyben, több mint 350 éve hazára és megbecsülésre találtak. És hogy ez nem csupán mai, utólagos visszavetítés, engedjék meg, hogy idézzek néhány régi feljegyzést ezzel kapcsolatban. 1755-ben báró *Kemény Ádám* kéri a szamosújvári főbíró, hogy hirdesse ki az új pusztakamarási vásárt „minthogy az örménységből szokott a sokadalmak lelke állani”.

A 18. Század végén a gyergyószentmiklósi örményekről jegyezte meg egy százsz író, hogy kereskedelmük révén „életet lehelnek” az egész környékbe. „Az örmények olyanok az erdélyi államszervezetben, mint az érverés az emberi testben. Bővérőségét éppen úgy jelzik, mint a lázat. Arckifejezésükről egész pontosan le lehet olvasni, hogy az állam egészséges-e vagy pedig sorvadás emészti.” Máshol *Orbán Balázs* így beszél erről: „örülhetünk előmenetelükön, mert e nemzettörődék nem vala hálátlan e hazához, ők átérték, mivel tartoznak e hazának, miért minden alkalommal méltóknak mutatkoztak arra, hogy e haza őket édes és szeretett fiai közé számítsa. Ők átvették a mi nyelvünket, műveltségünket, ők érdekegységi szövetségre léptek, s ekként rokonultak velünk.”

Az erdélyi örmények közül sokan egyéni érdektől vezérelve – az élet már csak ilyen - elhagyták Erdélyt és a Magyar Királyságban, a Kárpát-medence különféle régióiban telepedtek le.

Sok helyen élnek ma is az egykori Történelmi Magyarország területén, a nyugati határoktól Délvidékig és Felvidékig és természetesen itt Erdélyben is.

Engedjék meg, hogy Magyarország nevében köszönetem fejezem ki azért, hogy az erdélyi magyar-örmények nagy számban éltek a magyar állampolgárság adta lehetőséggel és ezáltal kifejezésre juttatták, megerősítették, hogy a magyar nemzet részének is tekintik magukat. Szeretném figyelmükbe ajánlani, hogy Önök is kapcsolódjanak a magyar nemzetnek a határokon átívelő nemzetegyesítési folyamatához és elsősorban a Kárpát-medencében Önök is fokozottan teremtsék meg a formális és informális „netvörkö” a magyar-örmény közösségek között.

Október aktualitását hozza, és talán megbocsátják nekem, ha egy szomorú történelmi eseményre szeretnék utalni, amelyről az elmúlt héten, október 6-án emlékeztünk meg. Igen, az aradi 13-akról van szó és itt azért aktuális, mert közülük két kiemelkedő tábornok *Kiss Ernő*, illetve *Lázár Vilmos* örmény származású volt. De ugyancsak októberhez kapcsolódik az 1956-os forradalom, amelyet a jövő héten ünnepelünk, és amelynek legendás alakja, legtöbbször talán nem is tudják, a Szamosújváron született, örmény származású *Pongrácz Gergely*. Tisztelet a hősöknek!

Engedjék meg, hogy ismételten köszönetet mondjak azon örmény származású honfitársainknak, akik a múltban és a jelenben egyaránt elkötelezetten szolgálták saját közösségük és ezen keresztül Magyarország, Erdély javát. Természetesen ki kell emeljem a marosvásárhelyi Örmény közösség fontosságát, amely jelentős szerepet tölt be a város életében, aktívan hozzájárulva annak gazdasági és kulturális fejlődéséhez.

Kívánom, hogy nemzeti közösségük gyarapodjon lélekben, lélekszámában és szükség szerint anyagiakban is, legyenek sikeresek és ez a kapcsolat továbbra is ugyanilyen gyümölcsöző maradjon magyaroknak és örményeknek egyaránt.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

(Elhangzott a Marosvásárhelyi Örmény Magyar Kulturális Egyesület által szervezett V. Örmény Kultúra Napjai c. rendezvényen a marosvásárhelyi Kulturpalotában, 2015. október 17-én.)

Esztergály Zsófia Zita

Hősként egykor és Ma

A hősként viselkedő és azóta is példát mutató Aradi Vértanukra emlékeztünk október 6-án, a Fővárosi Örmény Önkormányzat koszorúzással egybekötött rendezvényén. A hagyományoknak megfelelően, *Dr. Issekutz*

Sarolta, az Országos Örmény Önkormányzat képviselője, valamint az EÖGYKE elnöke mondott ünnepi beszédet, valamint *Esztergály Zsófia* a Fővárosi Önkormányzat elnöke köszöntötte a megjelenteket (a szöveg szó szerinti közlése olvasható lejjebb) és bemutatta *Kiszely Zoltán* politológust, aki az aktuális kihívásnak megfelelően a migránshelyzetről tartott diavetítéssel egybekötött előadást. A megjelentek így elsőkézből informálódhattak Európa belátható jövőjéről, a tagállamok által képviselt politikai magatartások kihatásáról és a háttérben meghúzódó nemzetközi érdekekről. Az ünnepségen *Szilváy Ingrid* meghatározó korabeli katona-dalt énekelt, valamint *Vörösváry Márton* csodálatos hegedűjátéka is felcsendült, amely méltó hangulatot varázsolt az örmény származású magyar hősök: *Kiss Ernő* honvéd altábornagy, *Lázár Vilmos* honvéd ezredes, valamint *Czetz János* tábornok emléke előtt.

Esztergály Zsófia elnök beszéde: Sok szeretettel köszöntök mindenkit a Fővárosi Örmény Önkormányzat rendezvényén, amelynek keretében emlékeztünk az 1848/49-es Szabadságharc hőseire és áldozataira. Azokra az örmény

származású vitézekre, akik a tőlük telhető legnagyobb odaadással védték meg hazájukat: Magyarországot.

Az ember hajlamos azt hinni, hogy ezek az események régen voltak, s még, ha hagyományörző módon büszkék is vagyunk vértestvéreinkre, bele feledkezünk az évtizedek múlásával a kényelembe és elfogadjuk azt, amit közvetlen életterünknek adnak a nagyhatalmak és saját döntéshozóink. Nem gondolunk arra úgy igazán, hogy bizony a történelem ismétli önmagát, s ennek mi részesei vagyunk. Hogy egykor *Kiss Ernő*, *Lázár Vilmos* mindenét oda adta, még az életét is, csak hogy megvédi je hazáját és nemzetét, amelyet akkor is kismillió aljas érdekszál font keresztbe, és leginkább a nemzetközi érdek vagy nagyhatalmak készítette csapda áldozatává lettünk. Ugyanúgy, mint most, és mint a jövőben is lehet.

